

Korenite spremembe v SZ

Še pred dobrim tednom nihče ni mogel predvidevati korenitih sprememb v vodstvu Sovjetske zveze. V ponedeljek, 1. julija, je plenum Centralnega komiteja sovjetske komunistične partije sprejel odstop člana politbiroja Grigorija Romanova in na njegovo mesto imenoval tajnika gruzijske komunistične partije Edvarda Severnadzeja. V poročilu je bilo tedaj rečeno, da je Romanov odstopil iz zdravstvenih razlogov, v resnici pa je šlo za njegovo predčasno upokožitev, s čimer se je tudi zaključil spor v samem vrhu sovjetske komunistične partije.

Toda največja sprememba je še morala priti. V torek, 2. t.m., je zasedal vrhovni sovjet Sovjetske zveze in za novega državnega poglavarja izvolil dosedanjega zunanjega ministra Andreja Gromika. Za novega šefa sovjetske diplomacije je bil določen prej imenovani Edvard Severnadze. Takih korenitih sprememb v samem vrhu sovjetske partije in države ni bilo od časov Nikite Hruščova. Vse kaže, da je novi voditelj sovjetske partije Mihail Gorbačov krepko učvrstil svojo oblast v državi in da je v razmeroma kratkem času postavil na ključne položaje svoje ljudi.

Andrej Gromiko, ki je star 76 let, je postal predsednik Sovjetske zveze in je torej zapustil zunanje ministrstvo, ki ga je vodil nič manj kot 28 let. Na njegovo mesto je bil imenovan 57-letni Edvard Severnadze, čigar imenovanje je presenetilo vse tuje opazovalce in tudi same diplomate v sovjetski prestolnici. Novi šef sovjetske diplomacije nima nobene izkušnje v zunanji politiki, saj se je dozdej bavil predvsem z družbeno-gospodarskimi problemi lastne Gruzije. Polnopravni član političnega urada sovjetske partije je postal šele v ponedeljek.

Težko je v tem trenutku predvidevati, kakšna bo odslej zunanja politika Sovjetske zveze. Prav tako je težko z gotovostjo trditi, da predstavljajo zadnje, globoke spremembe v vodstvu Sovjetske zveze mejnik v njeni zgodovini. Zanimivo pa je, da je hkrati s temi spremembami tresčila v svet vest, da se bosta 19. novembra sestala v Ženevi ameriški predsednik Reagan in glavni tajnik sovjetske komunistične partije Mihail Gorbačov. Vest je prišla iz Washingtona in je v Moskvi niso ne potrdili ne zanikali. Vrhunski sestanek pred-

nadaljevanje na 2. strani ■

Ameriški talci končno doma

Ameriški talci s preusmerjenega potniškega letala družbe TWA so se po 17 dneh jetništva vrnili v domovino. Šiitska terorista, ki sta letalo preusmerila, sta znana ameriški varnostni službi, ki ju bo skušala dobiti v svoje roke, da bi prišla pred sodišče, ki bi ju tudi primerno kaznovalo zaradi umora ameriškega državljanca, čigar truplo so teroristi kratkomalo vrgli na letališko stezo v Bejrutu.

Zadnji primer zračnega gusarstva se je torej zaključil tako, da med ugrabljenimi potniki ni bilo drugih žrtev, razen prej omenjenega ameriškega državljanca, ki je bil po poklicu vojak. Težko je reči, kdo ima največjo zaslugo, da se je ta zadeva končala brez hujših pretresov in da se ni spremenila v tragedijo. Pravijo, da je odločilno vlogo odigral sirskega predsednika Assada, pod čigar nadzorstvom so tudi libanonski šiiti. Tudi ta primer nasilja pa dokazuje, kako je položaj v Libanonu silno zapleten in kako dolga je pot do ureditve odnosov na Bližnjem vzhodu.

Izrael se po mnenju političnih opazovalcev ni kdovekako izkazal v očeh ameriške javnosti, saj je stalno zatrjeval, da se ga zadeva s preusmerjenim ameriškim letalom pravzaprav ne tiče. V resnici pa so šiitski teroristi vztrajno zahtevali, naj Izraelci izpustijo iz zapora kakih 700 šiitskih gverilcev, ki so bili zajeti med vojaško zasedbo Južnega Libanona. Izraelske oblasti pa so le sporočile, da bodo šiitske gverilce postopno osvobajale, čeprav so poudarile, da ta ukrep ni v zvezi z ameriški talci v Bejrutu.

Washingtonska vlada je ob tem primeru pokazala odločnost in ni klonila pred teroristi, temveč celo okreplila prizadevanja za odločnejši boj proti mednarodnemu terorizmu. Predsednik Reagan je naročil podpredsedniku Bushu, naj izoblikuje s pomočjo strokovnjakov podrobnejši načrt za učinkovitejši nastop proti terorizmu. O tem vprašanju se je Bush pogovarjal z evropskimi voditelji med svojim zadnjim obiskom v nekaterih zahodnoevropskih prestolnicah.

Predsednik F. Cossiga je prisegel

Novoizvoljeni predsednik republike Francesco Cossiga je v sredo, 3. t.m., prisegel pred parlamentom in s tem tudi uradno prevzel dolžnosti državnega poglavarja. Kot veleva ustaljena praksa, bo predsednik vlade Craxi danes uradno obiskal Kvirinal in sporočil svoj odstop. Predsednik republike bo odstop zavrnil, vendar vse kaže, da namerava Craxi izkoristiti to priložnost za globljo proučitev nekaterih programskih točk vlade in tudi za delno spremembo v njeni sestavi. V tej zvezi je vodstvo Krščanske demokracije že povedalo svoje mnenje. Stranka relativne večine se ne strinja z vladno krizo in meni,

da se vsa stvar lahko zaključi z zamenjavo nekaterih ministrov, katerih funkcije niso bistvene važnosti. Takega mnenja pa baje niso ostale stranke vladne večine, zlasti socialdemokrati, ki zahtevajo, naj se nekatera vprašanja globlje proučijo.

Z izvolitvijo senatorja Cossige za predsednika republike je ostalo odprto vprašanje novega predsednika senatne zbornice. Zdi se, da bo senat o tem vprašanju sklepal na seji, ki bo v torek, 9. julija. Po mnenju opazovalcev ima še največ možnosti za izvolitev dosmrtni senator Amintore Fanfani.

Nova okrožnica: „Apostola Slovanov“

Papež Janez Pavel II. je ob 1100-letnici smrti svetega Metoda izdal svojo četrto okrožnico ali encikliko. Začenja se z besedama »Slavorum apostoli«, kar pomeni Apostola Slovanov. Gre za svetega Cirila in Metoda, ki ju je papež že leta 1980 proglasil za zavetnika Evrope skupno s sv. Benediktom. V novi okrožnici se papež spominja življenja in dela svetih Cirila in Metoda, ki sta odločilno prispevala k izoblikovanju skupnih krščanskih korenin Evrope. Te korenine pa mora upoštevati, nadaljuje enciklika, vsakršno prizadevanje za

dosego enotnosti na evropski celini. Gre za enotnost, ki naj postane za ves svet vzor pravičnega in mirnega sožitja, ob vzajemnem spoštovanju in svobodi.

Apostola Slovanov sta po besedah Janeza Pavla II. lahko vzor za misijonarje, ker sta pri svojem delu spoštovala kulturo posameznih ljudstev in jo tudi razvijala. Nova enciklika obsega 46 strani. K njeni vsebini se bomo še vrnili.

V Jugoslaviji so se danes (četrtek, 4. t. m.) začele uradne proslave ob 1100-letnici

nadaljevanje na 3. strani ■

RADIO TRST A

■ **NEDELJA**, 7. julija, ob: 8.00 Radijski dnevnik; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 10.30 Mladinski oder: »Metka in Janko« (Zarko Petan), RO; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Kmetijski tednik; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.00 Prenosi iz naših kulturnih prireditvev; 15.00 Na počitnice; 16.00 V svetu valčka; 17.00 Beležka; 17.30 Dramski spored; 19.00 Radijski dnevnik.

■ **PONEDELJEK**, 8. julija, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček - Narodnozabavna glasba; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Fabianijski iz Kobdilja; (2) »O izvoru«; 9.15 Anton Ingolič: »Tajno društvo PGC«; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Koncert RAI iz Milana; 11.30 Beležka; 12.00 Iz svetovne zakladnice pripovedništva; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Dekliški zbor Glasbene matice iz Osijeka; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Pogovori; 14.40 Včeraj, danes, jutri; 16.00 Nacionalno vprašanje v zadnjih desetletjih cesarsko-kraljevega Trsta; 17.00 Kratka poročila; 18.00 Kmetijski tednik; 19.00 Radijski dnevnik.

■ **TOREK**, 9. julija, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček - Narodnozabavna glasba; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Med Brdi in Jadranom; 9.15 Anton Ingolič: »Tajno društvo PGC«; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Flavtista Miloš Pahor in Erika Slama, klavičembalistka Dina Slama in violončelist Edi Majaron; 11.05 Melodični orkestri; 11.30 Melodični orkestri; 11.30 Beležka; 12.00 Iz svetovne zakladnice pripovedništva; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Ribe našega morja; 14.30 Mladi mladim; 16.00 Mit in slovenska ljudska pesem; 17.00 Kratka poročila; 18.00 Carlo Scaron: »Pismo z grbom«, radijska igra; 19.00 Radijski dnevnik.

■ **SREDA**, 10. julija, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček - Narodnozabavna glasba; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Izbor iz Povejmo v živo; 9.15 Anton Ingolič: »Tajno društvo PGC«; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Violinist Žarko Hrvatič, pianistka Nada Oman; 11.10 Melodični orkestri; 11.30 Beležka; 12.00 Iz svetovne zakladnice pripovedništva; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 »Vox Julia« iz Ronk; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Fabianijski iz Kobdilja; (2) »O izvoru«; 14.30 Včeraj, danes, jutri; 16.00 Beležke za zgodovino otroštva; 17.00 Kratka poročila; 17.10 Georges Bizet: Čudežni zdravnik, operna enodejanka; 19.00 Radijski dnevnik.

■ **ČETRTEK**, 11. julija, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček - Narodnozabavna glasba; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Potovanje po Veliki Britaniji; 9.15 Anton Ingolič: »Tajno društvo PGC«; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Koncert RAI iz Rima; 11.35 Melodični orkestri; 11.30 Beležka; 12.00 Iz svetovne zakladnice pripovedništva; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Slovenske popevke; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Naša vina; 14.30 Diskorama; 16.00 Beležke za zgodovino otroštva; 17.00 Kratka poročila; 17.10 Klasični album; 18.00 Četrtekova srečanja; 18.30 Glasbena priloga; 19.00 Radijski dnevnik.

■ **PETEK**, 12. julija, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček - Narodnozabavna glasba; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Za ta letni čas; 9.15 Iz arhiva mladinske dramatike: Jožko Lukeš: »Stari ribič in njegova barka«; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Trio Lorenz; 11.30 Beležka; 12.00 Iz svetovne zakladnice pripovedništva; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Zborovska glasba; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Potovanje po Veliki Britaniji; 15.00 V svetu filma; 16.00 Podoba matere v sodobni slovenski pripovedni prozi; 17.00 Kratka poročila; 18.00 Kulturni dogodki; 19.00 Radijski dnevnik.

■ **SOBOTA**, 13. julija, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček - Narodnozabavna glasba; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Kulturni dogodki; 9.15 Jožko Lukeš: »Stari ribič in njegova barka«; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Koncert Slovenskega okteta v Kanalu; 11.15 Melodični orkestri; 11.30 Beležka; 12.00 Na počitnice; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Za ta letni čas; 14.40 Včeraj, danes, jutri; 16.00 Ena bolha me grize; 17.00 Kratka poročila; 18.00 Dramska vetrovnica: Aleksander Marodič: »Žvižgač spet v sedlu«; 19.00 Radijski dnevnik.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »Novi list« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 — Odgovorni urednik: Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart, Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151

Vrhunsko zasedanje v Milanu

V Milanu se je končalo vrhunsko zasedanje državnih poglavarjev, predsednikov vlad in zunanjih ministrov vseh držav, članic Evropske skupnosti. S tem zasedanjem je bilo tudi konec začasnemu predsedstvu Italije v vseh ustanovah Evropske skupnosti. V lombardski prestolnici so predstavniki držav članic razpravljali predvsem o vprašanju političnega zedinjenja Evrope in v tej zvezi o predlogu, naj se delno spremeni pogodba, na kateri temelji dosedanja zgradba Evropske skupnosti. V središču pozornosti je bilo zlasti vprašanje pravice veta, ki bi ga po mnenju večine udeležencev morali odpraviti ali vsaj bistveno omejiti. Predlog pa ni prodril, ker sta se proti izreku predvsem predstavnika Velike Britanije in Grčije. Zato opazovalci menijo, da milansko vrhunsko zasedanje ni pomenilo odločilnega koraka naprej na poti političnega zedinjenja Evrope, saj se nekatere države ne morejo ali nočejo odpovedati lastnim, resničnim ali samo namišljenim koristim ter se podrediti volji večine.

Na zasedanju v Milanu so razpravljali tudi o drugih vprašanjih, ki se tičejo nadaljnjega delovanja Evropske gospodarske skupnosti. Pozornost so posvetili vpraša-

nju mednarodnega terorizma in se v tej zvezi zavzeli za učinkovitejše in po možnosti usklajene nastope proti teroristom.

—o—

V SLOVENIJI 24 NOVOMAŠNIKOV

Na praznik sv. Petra in Pavla so bila v Sloveniji posvečenja letošnjih novomašnikov. Skupno jih je 24. Za koprsko škofijo so bila mašniška posvečenja v koprski stolnici. Na Primorskem sta letos dva škofijska novomašnika — 26-letni Alojz Suban, ki je imel novo mašo v nedeljo, 30.6., v Šturjah pri Ajdovščini, in 25-letni Jože Tomažič, ki bo imel novo mašo 7. julija v Vrhpolju pri Vipavi. Poleg tega sta novomašnika še salezijanec, 30-letni Vinko Cingerle, ki je imel novo mašo 30.6. v Kamnjanah na Vipavskem, in jezuit Marko Ivan Rupnik, ki je star 31 let in je imel novo mašo 30.6. v Črnem vrhu nad Idrijo.

V Trstu je škof Bellomi posvetil v soboto, 29.6., pri Sv. Justu tri italijanske novomašnike. Tržaški novomašniki so 63-letni Giuseppe Marcovigi, 28-letni Gianni Secoli in 25-letni Maurizio Tempo.

Protestna stavka na Poljskem

Na Poljskem je bila 1. t. m. enourna stavka, ki jo je iz ilegale oklical sindikat »Solidarnost« iz protesta nad podražitvijo mesa in mesnih izdelkov. Ni še točno znano, kolikšna je bila udeležba in kje. Iz Gdanska poročajo, da je v Leninovih ladjedelnicah stavkalo od 80 do 90 odstotkov delavcev. Iz Varšave so znani le posamezni primeri, konkretno iz obratov »Ursus«. Tudi po nekaterih tovarnah v Wrocławu so prekinili z delom v dogovorjenem času med 10. in 11. uro dopoldne. Ostali podatki še manjkajo. Lech Walesa je izjavil, da je s stavkovno akcijo zelo zadovoljen. Tako v Gdanku kot v Varšavi ni bilo kake pou-

darjene prisotnosti policijskih agentov. Pač pa so v Wrocławu policaji blokirali okrog dva tisoč delavcev na rečni ladjedelnici, ki so se pripravljali na stavko. Nekega njihovega sindikalnega voditelja pa je policija aretirala.

Ta podražitev je že četrta v tem letu in je režim z njo nekaj časa odlašal. Sindikat »Solidarnost« zahteva vsaj povišanje delavskih plač in mezd, na kar pa vlada ne mara pristati. Kljub podražitvam za 10 do 15 odstotkov so bile v teh dneh pred mesnicami običajne dolge vrste čakajočih kupev.

Italijanski vernik o manjšinski zaščiti

Pred dnevi smo v uredništvo dobili prvo številko petnajstdnevnika »La prora«, ki ga je začela izdajati tržaška Krščanska demokracija. Pred leti je list s tem naslovom redno izhajal, a kasneje iz nepojasnjenih razlogov nenadoma usahnil. Zanimivo je, da list v prvi številki med drugim objavlja daljši sestavek, ki ga je napisal Mirano Sancin in ki obravnava problematiko slovenske narodne manjšine. Iz sestavka pa je razvidno, da avtor ne piše toliko kot član politične stranke, temveč predvsem kot vernik in katoličan. »Obramba lastne narodne in kulturne identitete je ena tistih temeljnih pravic« pravi Mirano Sancin, »ki se ji ne moreš odpovedati, ne da bi postavljal v nevarnost dostojanstvo samega človeka. Gre za naravno pravico ljudstev, ki temelji na racionalnih in demokratičnih miselnih izvajanjih, a ki jih natančno določa nauk naše vere.«

Avtor omenja uradne cerkvene listine in opozarja, da se je tudi tržaška Cerkev

jasno izrekla o vprašanju odnosov med večino in manjšino. Na koncu Sancin trdi, da je treba »odklanjati jalova izvajanja o recipročnosti, številu pripadnikov manjšin in o samo legalni pravičnosti, temveč se je treba zlasti zavzemati za pravičnost, ki jo zapoveduje krščanstvo, za pravičnost, ki odpira vrata vzajemnosti in ljubezni.« »Naravnost škandalozna bi bilo, če bi kot kaloličani«, zaključuje avtor, »dajali slab zgled in bi lažje medse sprejemali tuje državljanke kot Slovence, ki so tu doma.«

—o—

KORENITE SPREMEMBE V SZ

■ nadaljevanje s 1. strani

stavnikov velesil bo trajal tri dni. Zadnje vrhunsko srečanje je bilo pred šestimi leti, ko sta Carter in Brežnjev podpisala na Dunaju pogodbo Salt 2 o omejitvi strateškega orožja.

HERBERT VON KARAJAN V VATIKANU

Papež Janez Pavel II. je 29. junija vodil slovesno somaševanje v cerkvi svetega Petra ob prazniku svetih apostolov Petra in Pavla. Z njim je somaševalo 24 kardinalov.

Posebna privlačnost tega obreda je bila izvedba Mozartove maše Marijinega kronanja pod vodstvom dirigenta Herberta Von Karajana. Ko se je obred začel, je bilo v cerkvi 15 tisoč ljudi, dva tisoč ljudi pa je ostalo pred pragom. Prisoten je bil celotni diplomatski zbor v Vatikanu, veliko je bilo znanih političnih, kulturnih in drugih osebnosti iz Italije in tujine. Mašo in koncert so neposredno prenašale številne televizijske družbe po svetu.

Mozartova maša je nastala leta 1779, ko je imel skladatelj 22 let, in sicer v čast vsakoletnega praznika simboličnega kronanja Marijine podobe v nekem svetišču nedaleč od Salzburga, ki je rojstno mesto Mozarta in Karajana. Skladbo je izvedel orkester dunajske Filharmonije, pel pa je zbor dunajskega pevskega društva s štirimi solisti.

»APOSTOLA SLOVANOV«

■ nadaljevanje s 1. strani

smrti sv. Metoda. Proslave potekajo v mestu Djakovo na Hrvaškem, kjer je svoj čas deloval znani škof Strossmayer. Na proslavi je prisoten tudi vatikanski državni tajnik kardinal Casaroli, ki ga je papež Janez Pavel II. imenoval za svojega legata ali posebnega odposlanca. Iz Djakova bo kardinal Casaroli nadaljeval pot na Češkoslovaško, kjer se bo v Velehradu na Moravskem v nedeljo udeležil proslave ob 1100-letnici smrti sv. Metoda. V sredo se je kardinal Casaroli srečal v Beogradu s predsednico jugoslovanske zvezne vlade Milko Planinc.

Pokrajinski izvršni odbor Ssk o političnem položaju po volitvah

Pokrajinski izvršni odbor Ssk v Trstu je na svoji zadnji seji 26. junija obravnaval več problemov v zvezi s krajevnim političnim položajem po nedavnih upravnih volitvah in referendumu. V prvi vrsti gre za vprašanje obnavljanja novih upravnih odborov v tistih okoliških občinah, kjer se niso še oblikovale ustrezne večine, konkretno v Miljah in Devinu Nabrežini. Očitno gre za zapletene odnose med različnimi političnimi silami, ki bi eventualno prišle v poštev za sestavo potrebne večine, pri čemer imajo določeno težo tudi specifični krajevni faktorji.

Odrto vprašanje sestave potrebne večine v teh dveh občinah je strankam, ki vodijo tržaško občino in pokrajino, dalo priložnost za razmišljanje, kako bi se dalo posebno koalicijo razširiti tudi na omenjeni občini, oziroma konkretnije gledano v Devinu-Nabrežini, kjer se Socialistična stranka niti na krajevni ravni ni še izrekla, katero koalicijo je pripravljena podpirati.

Pokrajinski izvršni odbor Ssk meni, da je, ne glede na uresničljivost ene ali druge rešitve, za domače prebivalstvo pomembno predvsem zagotoviti kontinuiteto slovenskega župana kot protiutež porušenemu etničnemu ravnovesju v škodo Slovencev zaradi umetnega naseljevanja v ne tako oddaljeni preteklosti.

Kot rečeno, se v zvezi s političnim položajem ponovno odpira tudi vprašanje vstopa socialistov v tržaške odbore, kar nekateri spet povezujejo s preosnovno deželne odbora. O tem se je krajevni tisk že precej razpisal, a za poznavalce dejanskih razmer in poteka razgovorov pristransko in netočno. Pri tem se iz ozadja kažejo spet določene težnje, da bi se Ssk potisnila na rob dogajanja, da ne bi bilo tako treba upoštevati njenih zahtev pri reševanju upravljalnosti devinsko-nabrežinske občine,

kjer je bistveno zainteresirana. Tako, npr. sploh ne drži, da bi zadnji razgovori med deželnimi in pokrajinskimi tajniki o gornjih problemih potekal tako, kot je poročal dopisnik »Piccola« dne 25. junija. »V zadregi« je verjetno bil kdo drugi in ne Ssk, ko je slišal, da v primeru preosnove deželne odbora tudi Ssk zahteva enakovredno prisotnost v deželni večini.

V ostalem na seji izvršnega odbora je bil govor o delovanju strokovnih komisij, posebno šolske ter gospodarske, ki se trenutno ukvarjata z reformo višje srednje šole oziroma o politiki prometnih infrastruktur v zaledju tržaškega in posredno tudi koprškega pristanišča.

Svoje poročilo je objavilo tudi tajništvo sekcije Slovenske skupnosti za občino Devin-Nabrežina. Tajništvo obžaluje, da še ni prišlo do pogovorov za sestavo večinske koalicije v novoizvoljenem občinskem svetu, in hkrati poudarja veljavnost sklepa, ki je bil soglasno sprejet na zboru volivcev po zadnjih občinskih volitvah. Tedaj se je zbor izrekel za potrditev dosedanje večinske koalicije in v ta namen imenoval delegacijo za pogovore z ostalima partnerjema, se pravi s predstavniki krajevnih KPI in PSI. »Vsaka drugačna koalicija, pravi poročilo tajništva, bi dejansko pomenila od zgoraj vsiljen tujek, ki bi bil trajen vir in vzrok hudih konfliktov«.

Slišali smo, da je bila sklicana skupna seja predstavnikov treh zainteresiranih strank za četrtek, 4. julija.

—o—

JORDANSKO - PALESTINSKA DELEGACIJA V RIMU

Italijanski zunanji minister Andreotti je ponovno sprejel voditelje jordansko-palestinske delegacije, ki te dni po nekaterih zahodnih prestolnicah pojasnjuje načrt za ureditev palestinskega vprašanja; načrt sta februarja dogovorjeno sestavila jordanski kralj Husein in palestinski voditelj Arafat. Delegacija je bila tudi pri papežu, še prej pa v Parizu; Andreottija je seznanila s pogovori, ki jih je imela tako v francoski prestolnici kot v Vatikanu, zunanji minister pa je sporočil, kaj so o jordansko-palestinskem načrtu govorili na nedavnem evropskem vrhu v Milanu. Kot znano, je EGS o načrtu izrekla pozitivno mnenje.

ZRUŠENO INDIJSKO LETALO

V Indiji so čedalje bolj prepričani, da je prav namerna eksplozija povzročila zrušenje potniškega letala, ki je 23. junija padlo v morje v bližini Irske in je pri tem izgubilo življenje vseh 329 ljudi na krovu. Preiskovalci so namreč na truplih, kolikor so jih doslej našli, odkrili kovinske in steklene drobce, kar je tipično za eksplozijo; vsa najdena trupla so bila poleg tega gola, kar je spet običajna posledica razstrelitve. Res je sicer, da na truplih niso odkrili opeklin, toda to lahko pomeni le, da niso bila v neposredni bližini eksplozije. Preiskavo vodijo indijski strokovnjaki; za to je Indija pristojna, ker se je njeno letalo zrušilo v mednarodne vode.

JUBILEJNO PRAZNOVANJE

1100-letnici smrti sv. Metoda (885-1985)

KULTURNI SPORED

Na **Repentabru**: v petek, 5. julija, ob 20.30, v soboto, 6. julija, ob 20.30
v nedeljo, 7. julija, ob 18. uri prikaz v petih slikah

»BLAGOVESTNIKA Z VZHODA«

po izvirnem tekstu prof. Ivana Artača

režija: Adrijan Rustja

ob sodelovanju posebne igralske skupine.

Slavnostni govornik prof. Jožko Šavli.

VERSKI SPORED

V **Marijinem svetišču na Vejni**: v nedeljo, 14. julija, ob 17.30: slovesno bogoslužje vodi novi škof pomočnik v Kopru Metod PIRIH, ob somaševanju novomašnikov, srebrnomašnika in zlato- mašnikov. Sodeluje zbor ZCPZ iz Trsta.

Vabi A C M iz Trsta

ZANIMIVA RAZSTAVA V ZGONIKU

V novem športnem centru v Zgoniku so v torek, 2. t.m., odprli razstavo lesnih izdelkov, s čimer se tudi zaključuje letošnji mizarski tečaj slovenskega deželnega zavoda za poklicno izobraževanje. Na kratki slovesnosti je najprej spregovoril predsednik upravnega sveta prof. Josip Tavčar, ki je med drugim poudaril, da gre za razstavo, na kateri so tečajniki pokazali česa so se naučili v zadnjih dveh oziroma v prvem letniku. O poteku tečaja je nato spregovorila ravnateljica Tamara Blažina, ki je pojasnila, da gre za izdelke gojencev prvega in drugega letnika mizarskega tečaja. Gojenci drugega letnika so položili kvalifikacijski izpit in s tem tudi skrajšali svojo vajeniško dobo.

Mizarski tečaj je letos obiskovalo skupno 18 gojencev. Razstava je odprta vsak dan od 18. do 20. ure in se bo končala v soboto, 6. julija. Prihodnje šolsko leto bo slovenski deželni zavod za poklicno izobraževanje priredil tečaj iz kamnoseške obrti.

XXIV. RAZSTAVA IN POKUŠNJA
DOMAČIH VIN
V NABREŽINI

Petek, 5. julija 1985:

Ob 18.00 — Odprtje razstave in kioskov;

Ob 18.30 — Koncert godbenega društva »Nabrežina«;

Ob 19.30 — Nastop mladih kotalkarjev Poleta iz Opčin;

Ob 21.00 — Ples z ansamblom »Skupina Viktor« iz Ilirske Bistrice.

Sobota, 6. julija 1985:

Ob 9.00 — Mednarodni balinarski turnir (nastopa 12 ekip);

Ob 15.00 — Odprtje kioskov;

Ob 18.30 — Koncert godbenega društva »Naša Sloga« iz Babičev (Buje);

Ob 20.30 — Ples z ansamblom »Galebi«;

Ob 21.30 — Nastop plesne skupine CIABS iz Tržiča.

Nedelja, 7. julija 1985:

Ob 10.30 — Odprtje kioskov;

Seja komisije za nagrajevanje vin;

Ob 18.30 — Koncert godbenega društva »Nabrežina«;

Ob 20.00 — Nagrajevanje zmagovalcev;

Ob 21.00 — Tombola;

Ob 21.30 — Ples z ansamblom »Galebi«;

Ob 24.00 — Zaprtje razstave.

Zaključni koncert v Devinu

Dvorana nove osnovne šole v Devinu je bila v petek, 28. junija, spet polna ljudi, ki so prišli v Devin tudi iz bližnje okolice, da bi poslušali zaključni koncert, ki sta ga tudi letos ob koncu sezone priredila Dekliški zbor Devin in pevski zbor Fantje izpod Grmade.

Bogata medletna dejavnost obeh zborov je bila tudi letos precej raznolika, saj zbor nista prirejala samo lastne koncerte, ampak sta povabila v goste tudi dramsko skupino iz Štandreža, orglarja Berganta in druge pevske sestoje, poleg rednega sodelovanja pri raznih prireditvah in revijah. Letos sta oba zbor dobila nekaj novih pevcov in pevk, tako da je bilo posebno na začetku leta potrebno vložiti veliko dela v pripravo novih pevcov.

Petkov koncert so začela dekleta, ki so pod vodstvom Hermana Antoniča zapela sedem pesmi. Prva je bila na sporedu Harejeva »Kraška jesen« na besedilo S. Kosovela, sledila je pesem »Na jurjevo« Ignacija Ote, Simonittijeva priredba dalmatinske »Plovi, plovi«, Mozartov »Ave verum«, pesmi Liparja in Kuharja in kot zadnja še pesem Radomira Petroviča »Bela vrana i crna ovca«.

Na koncertu so nastopili tudi trije gojenci devinsko-nabrežinske podružnice Glasbene matice. Tomaž Fabec iz razreda prof. Terčeljeve je na klavir zaigral dve skladbi Roberta Schuberta, harmonikar Mitja Pernarčič iz razreda prof. Kante pa Scarlattijevo »Sonato« in Buxtehudejev »Koral«. Kot zadnja pa je nastopila Ivanka Pahor, pianistka iz razreda prof. Terčeljeve, ki je izvajala »Večerni zvon« skladatelja Granadosa in »Toccatino« Kabalevskyja.

Sledil je nastop moškega pevskega zbor, ki je 26. julija letos slavil 19. obletnico svojega prvega nastopa v Nabrežini. Drugo leto bo torej jubilejno.

Pod vodstvom Iva Kralja so Fantje izpod Grmade nastopili s sporedom, ki je bil pretežno izbran med priredbami koroških ljudskih pesmi. Nastop so začeli s priljubljeno »Čej so tiste stezice«, ki so ji sledile še tri priredbe skladatelja Jožeta Leskovarja. Zapeli so še »Snubci« Staneta Maliča in »A ča« Rada Simonittija. Za konec pa je zbor zapel še dolgi in šaljivi venček koroških pesmi. Ob ubranem petju »Fantov izpod Grmade« velja pohvaliti solista Antonija in Semoliča, ki sta občuteno podala svoji solo vlogi.

Za konec koncerta pa sta zbor združeno, v pozdrav zapela še »Zdravljico« in tu-

di s pesmijo povabila prisotne na prigrižek v bližnje prostore glasbene sobe, kjer zbor vadita.

JUBILEJNA DRAGA '85
XX. ŠTUDIJSKI DNEVI

DSI - TRST - 30., 31.VIII. in 1.IX.'85

PARK FINZGARJEVEGA DOMA,

OPČINE, Narodna ulica 89

Petek, 30. avgusta 1985

Ob 17.00: Predstavitev sodelujočih na letošnji Dragi ter obenem predstavitev knjige, ki izide ob njeni 20-letnici.

Ob 17.30: ŠTIRIDESET LET SLOVENSkih DALJAV IN BLIŽIN.

Pričevanje mladega Slovenca z onkraj oceana: ugotovitve in perspektive.

Po diskusiji zakuska in družabnost.

Sobota, 31. avgusta 1985

Ob 16.00: SLOVESNA OTVORITEV.

Po otvoritvi predavanje: SLOVENIJA KONEC 20. STOLETJA: PREHOD V NOVO DIALEKTIKO?

Slovenski intelektualci s svetovljanskim izkustvom razbira nova znamenja na našem duhovnem obzorju.

Po predavanju diskusija.

Nedelja, 1. septembra 1985

Ob 10.30 predavanje: MED GETSEMANIJEV IN TABOROM: ŽAR IN STISKA KRISTJANOVEGA UPANJA.

Povojni kristjan se vživlja v utrip svetovne in slovenske Cerkve.

Po predavanju diskusija in kosilo.

Ob 16.00 predavanje: DUMA 1985

Trpkost in zanos današnje slovenske zavesti, kakor jo doživlja kulturni in narodni delavec.

Po predavanju diskusija, sklep, družabnost.

Nedeljska služba božja bo ob 9. uri v parku na prostem.

VPISOVANJE NA ZAVODU »ŽIGA ZOIS«

Vpisovanje za šolsko leto 1985/86 na Državnem trgovskem tehničnem zavodu z oddelkom za geometre »Žiga Zois« v Trstu poteka vsak dan od 9. do 12. ure do vključno 6. julija t.l.

—o—

Spominske svečanosti pri bazovski jami, ki je bila v nedeljo, 23. junija, se je udeležilo tudi odposlanstvo »španskih legionarjev«, ki je prispelo iz Rima in imelo s seboj tudi lastni prapor. Predstavnik bojovniških organizacij, ki so dale pobudo za to svečanost, je ob njenem sklepu po zvočniku med drugim dejal, da so se svečanosti udeležili vsi tisti, ki so se borili za italijansko trobojnico. Mar so se tudi zgoraj omenjeni legionarji borili v Španiji za trobojnico?

—o—

Za novega predsednika ustavnega sodišča bo skoraj gotovo izvoljen pravnik in profesor ustavnega prava Livio Paladin. Po rodu je Tržačan, saj se je rodil v Trstu pred 52 leti. Ustavno pravo je predaval na padovanski univerzi. Član ustavnega sodišča je postal leta 1977. To pomeni, da bo njegov predsedniški mandat trajal do konca junija prihodnjega leta.

Prvo srečanje partizanskih pomorščakov

Slovenska pomorska jadralska kluba Sirena iz Barkovelj in Čupa iz Sesljana sta v soboto priredila v prostorih Avtonomne turistične ustanove v Sesljanu prvo srečanje partizanskih pomorščakov v zamejstvu.

Pobuda je imela precejšen odmev v javnosti, saj je bila ta proslava že po svoji zamisli izvirna in zanimiva počastitev 40-letnice konca vojne. V prostorih letovišarske ustanove je bilo prisotno ob uglednih gostih, tudi številno predstavništvo partizanskih pomorščakov.

V imenu prirediteljev sta spregovorila predsednika Gorazd Vesel in Edi Filipčič, ki sta podala pregled delovanja klubov in se spomnila boja partizanskih mornarjev. V imenu zbor slovenskih partizanskih pomorščakov je govoril predsednik Miro Kocjan, ki je prikazal vlogo teh mornarjev med zadnjo vojno. V spomin na srečanje je od organizatorjev dobil spominsko plaketo.

Na prireditvi pa je sodeloval tudi moški pevski zbor Vasilij Mirk s Proseka in Kontovela s pesmimi, ki pojejo o morju.

Predstavitev knjige Branka Marušiča

V četrtek, 27. junija, so v novih prostorih oddelka za odrasle bralce in mladino knjižnice F. Bevk v Novi Gorici slovesno predstavili knjigo Branka Marušiča z naslovom »Primorski čas pretekli«. O avtorju na tem mestu ni potrebno na široko govoriti, saj je naši kulturni javnosti znan kot dolgoletni ravnatelj Goriškega muzeja na gradu Kromberk in delaven preučevalec primorske zgodovine, zlasti v obdobju narodnega prebujenja. Knjigo so skupno izdali založba Lipa iz Kopra, Založništvo tržaškega tiska in Goriški muzej.

O tem, kako je knjiga nastala, je avtor sam spregovoril na predstavitvi. Nekateri prispevki v njej so objavljeni prvič, v

glavnem pa gre za preiščljive izbor član- kov, raztresenih po strokovnih revijah, iz katerih dobimo kolikor toliko jasno sliko zgodovinskega dogajanja na slovenskem zahodnem obrobju od starejših časov do polpretekle dobe. Glavni poudarek je seveda dan obdobju od srede prejšnjega stoletja do prve svetovne vojne, s katerim se Marušič še posebej ratančno ukvarja. Pi- sec je poudaril, da ga je k takemu izboru navedla pravzaprav praktična potreba, saj se nanj in sploh na muzej pogosto obrača- jo različni koristniki, ki si želijo zaneslji- vih podatkov o naši preteklosti. Marsikaj je sedaj zbrano v tej knjigi, ki bo gotovo dobro služila tudi šolam.

K Marušičevi knjigi se bomo še povrni- li, za konec še nekaj kronike. Na predsta- vitvi so poleg avtorja spregovorili še re- cenzent knjige, ravnatelj Narodnega muze- ja v Ljubljani Boris Gombač, za založbo Lipa Jože Hočevnar, za Založništvo tržaške-

ga tiska Marko Kravos, v imenu Pokrajinskega muzeja v Kopru pa ravnatelj Salva- tor Žitko. Razprava je obravnavala pred- vsem raziskovalno dejavnost na področju zgodovinskih ved na Primorskem, še pose- bej glede na soočenje s sosednjo italijsko historiografijo. Knjižničar Goriškega muzeja Marijan Breclj je za to priložnost pripravil manjšo razstavo, ki obsega izbor važnejših Marušičevih strokovnih člankov. M.

—□—

Ameriški predsednik Reagan je pred dnevi pozval države na Zahodu, naj bojkotirajo letališče v Atenah, od koder je odle- telo letalo družbe TWA, ki so ga šiiiski teroristi preusmerili. Na zasedanju evrop- skega sveta se je švedski predstavnik strin- jnal z Reaganovim pozivom in povabil ev- ropske letalske družbe, naj za nekaj ted- nov bojkotirajo letališče grške prestolni- ce. Že pred dnevi je namreč marsikdo očital grškim oblastem, da ne skrbijo za var- nost potnikov na letališču lastne prestol- nice.

DVA NOVA DIPLOMIRANCA

Na filozofski fakulteti tržaške univerze je pred dnevi diplomiral Dario Frandolič iz Doberdoba. Zagovarjal je tezo s področ- ja filmske umetnosti. Dario Frandolič se na svoj poklic pripravlja tudi z obiskova- njem Akademije za gledališče v Ljubljani, kjer bo prav tako v kratkem diplomiral. Za uspeh na tržaški univerzi mu iskreno čestitamo.

—○—

Na fakulteti za tuje jezike in književ- nost videmske univerze je pred kratkim di- plomiral Boris Gombač, občinski svetova- lec Slovenske skupnosti v dolinski občini. Diplomiraneec zasluži še posebno priznanje, ker se je za visokošolske študije odločil, ko je že imel družino in je moral zanjo skr- beti. Za uspeh mu zato še posebno česti- tamo. Prepričani smo, da mu bo s trudom in žrtvami pridobljeno znanje koristilo tu- di in zlasti pri njegovem političnem in u- pravnem delu.

Izšla je predfestivalska številka »Števerjanskega vestnika«

Četrto številko »Števerjanskega vest- nika«, ki je pred nami, bi lahko označili za predfestivalsko ali povolilno. 15. festival narodnozabavne glasbe je namreč pred vr- ti, še vedno boleče odprta pa je rana ob rezultatih zadnjih občinskih volitev v obči- ni Števerjan. Temu zadnjemu problemu posveča tajnik sekcije Ssk za Števerjan Marjan Terpin skoraj 3 strani dolg članek.

Sledi vrsta poročil o raznih upravnih in kulturnih dogodkih v občini. Tako si lah-

ko preberemo članek o prvem »Briškem prazniku«, ki ga je sredi maja priredilo društvo »Sedej«, ter o ansamblih, ki bodo to soboto in nedeljo nastopili na letošnjem festivalu »Števerjan 85«. Kulturno, versko in društveno življenje v Števerjanu je bilo v tej pomladi bogato. Mešani zbor je tudi snemal za tržaško radijsko postajo, 19. ma- ja so v vasi imeli prvo sveto obhajilo, ki je bilo veliko doživetje, za Vestnik pa ga opi- suje prvoobhajenec Alessandro Stasi. Za- nimiv je tudi članek o delovanju štever- janskih skavtov ter o zaključni šolski pri- reditvi. Števerjanski vestnik pa se spomi- nja tudi smrti dveh velikih mož. 29. maja so namreč pokopali odv. Avgusta Sfiligoja, dolgoletnega voditelja Slovenske demo- kratske zveze in borca za pravice našega naroda in drugega, duhovnika Franca Sre- berniča, ki je zadnja leta služboval v Ren- čah.

Poseben članek je namenjen proslavi ob 40-letnici obnove slovenskih šol v Italiji, drugi pa prvi seji novoizvoljenega občinskega sveta. Na zadnjih straneh si lahko preberemo dve nadaljevanji. Nepod- pisana avtorica piše o mladinskem sreča- nju v Rimu, Ivan Vogrič pa v tej številki konča svoj zapis o »Zgodovini tokaja«.

Sledijo še zapisi o izidih referenduma v občini Števerjan, o gradnji telovadnice v Gorici in o zaključni prireditvi štever- janske glasbene šole.

Nekaj vrstic je posvečenih brošuri os- novnih šol na Goriškem, ki je pred krat- kim izšla, in otvoritvi ceste po Sabotinu. Tonče in Pepče se v šaljivem tonu pogo- varjata o zadnjih volitvah in referendumu. Mlad kmetijski strokovnjak najprej obraz- loži, kako pride do okužbe vinske trte s trtno plesnijo. V članku jasno in temeljito razloži pravila za pravilno škropljenje, na koncu pa še razloži delovanje elektronske centrale, ki sproti opozarja vinogradnika na vremenske in toplotne razmere, ki bi povzročile okužbo.

15. festival domače glasbe - Števerjan '85

V Števerjanu se bo v soboto 6. in ne- deljo 7. julija odvijal že petnajsti Festival domače glasbe. Že vsem znana prireditve bo v Formentinijevem parku, ki je za po- letne prireditve posebno primeren.

Organizatorjem — S.K.P.D. »F.B. Se- dej« in ansamblu »Lojze Hlede« — je letos uspelo privabiti v Števerjan kar dvaindvaj- set ansamblov iz Slovenije, Koroške in na- šega zamejstva. To so: Ans. »Jevšek« iz Kranja, ans. »Ivan Rupar« iz Škofje Loke, ans. »Grosupljenčani« iz Grosupelj, ans. »Franci Zeme« iz Vojnika, ans. »Kajžarji« iz Domžal, ans. »Kogras« iz Kungote, ans. »Medijski odmev« iz Zagorja ob Savi, ans. »Kvintet Pohorje«, iz Slovenske Bistrice, ans. »Franci Ocvirk« iz Sevnice, ans. »Rž« iz Kranja, ans. »Bratov Stopar« iz Menge- ša, ans. »Drava« s Koroške, ans. »Podkraj- ski Fantje« iz Titovega Velenja, ans. »Srce Slovenije« iz Sevnice, ans. »Veseli Marti- ni« iz Novega mesta, ans. »Jože Škoberne« iz Brestovice, ans. »Tone Čuček« iz Mari- bora, ansambel »Rubin« iz Novega mesta, ans. »Anton Sušec« iz Soštanja, ans. »Bra- tov Krt« iz Stahovice, ans. »Taims« iz Op- čin, ans. »Fantje z vseh vetrov« iz Novega mesta.

Vsi bodo nastopili na sobotnem večeru, ki se bo pričel ob 21. uri. Komisija za glas-

bo, ki jo letos sestavljajo L. Hlede, T. To- zon, M. Stare, M. Špacapan, F. Pohajač, D. Kobal in A. Černič, bo izbrala najboljših deset, ki se bodo nato v nedeljo (pričetek ob 17. uri) potegovali za sledeče nagrade: Za najboljšo melodijo (500.000 Lir), za naj- boljše izvedbo (400.000 Lir) za najboljši zamejski ansambel (300.000 Lir), za nagrado občinstva (200.000 Lir) ter za nagrado za najboljšo besedilo (50.000 Lir), ki jo bo po- delila posebna komisija.

Letošnji Festival je torej že petnajsti, za- to bo potekal v nekoliko bolj slovesnem slogu. Društvo »Sedej« je izdalo ob jubile- ju posebno brošuro. Pokrovitelja letošnje prireditve sta Kmečka banka iz Gorice ter Briška gorska skupnost. Na različne nači- ne pa bodo prispevale tudi razne organi- zacije, ustanove in podjetja.

Priprave tečejo že ves teden. Štever- janska mladina, ki se vsako leto masovno pridruži organizatorjema, skupno s sled- njima torej pričakuje množičen odziv ob- činstva tako iz Goriške, kot Tržaške, iz Brd in drugih krajev. Obeta se priložnost sre- čanja prijateljev in znancev ob slovenski pesmi in dobri kapljici (pripravljena je tu- di pokušnja briških vin) v razposajenem vzdušju, ki je za Števerjan značilno.

Sodeloval bo tudi ansambel »L. Hlede«.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Baletna umetnika Pino in Pia Mlakar

Udeleženci 11. jugoslovanskega baletnega bienala, ki poteka te dni v Križankah v Ljubljani, so v soboto, 29. junija, preživeli popoldan v Novem mestu na domačiji slovitih baletnih solistov, koreografov, umetniških vodij in pedagogov, zakoncev Pina in Pie Mlakar. Dva avtobusa baletnih umetnikov in strokovnjakov iz vse Jugoslavije se je poklonilo utemeljiteljema sodobnega slovenskega baleta in se z njima zadržalo v bogatem razgovoru. O dogodku je podrobno poročalo ljubljansko Delo v ponedeljek, 1. t.m.

Pino Mlakar se je rodil v Novem mestu pred 78 leti, njegova žena Pia, rojena Scholz, pa pred skoraj 75 leti v Hamburgu. Njuna umetniška pot je tesno povezana in se je začela zelo zgodaj, saj sta dobila prvi profesionalni angažma leta 1929 v Darmstadtu. Do konca druge svetovne vojne sta delala predvsem v Nemčiji in Svici, od leta 1946 dalje pa v Sloveniji, kjer pa sta že pred vojno postavila nekaj baletov. Po njunih stopinjah je šla tudi hčerka Veronika, rojena leta 1935 v Zürichu, ki je nastopala v Ljubljani, dokler je umetniška in življenjska pot ni vodila v München, Pariz in končno Združene države.

Med sobotnim srečanjem na Mlakarjevi domačiji je Milica Jovanović iz Beograda podrobno analizirala več kot 50-letno umetniško delo plesalskega para. Med drugim je obžalovala, da Slovenci vse premalo skrbimo, da bi njuno delo ne zatonilo v pozabo, saj danes razpolagamo s sodobnimi sredstvi, ki lahko ohranijo ta pomembni del kulturne dediščine. Omenila je, kako o Mlakarjevih najdemo podatke v tuji literaturi, bore malo pa v domači. Jovanovićeva je prišla celo do žalostne ugotovitve, »da noben narod nima tako površnega odnosa do lastnih kulturnih dosežkov«.

Zato je tem večjega pomena napoved Pina Mlakarja, da misli z ženo zapustiti svojo domačijo z bogatim baletnim arhivom in knjižnico slovenski baletni kulturi, da nastane v Novem me-

stu muzej jugoslovanskega baleta in kraj srečanj baletnih umetnikov. Pri tem pa je v ozadju velik vprašaj. Hišo je namreč občina razlastila in jo je iz urbanističnih potreb že nameravala porušiti, a so to preprečili baletniki, ki so posedli pred buldožerje. Usoda domačije, ki je zrasla po vojni ob Krki, a je krita s slamo in obložena z lesom, pa s tem seveda še ni določena.

Mlakarjevima je 11. baletni bienale posvetil na sam otvoritveni večer posebno pozornost v nekdanji cerkvi v Križankah. Za jesen pa sta napovedani strokovna monografija in velika razstava v Cankarjevem domu.

Zakoncema so gostje v soboto izročili zlato plaketo 11. bienala. Priznanje se pridružuje številnim nagradam, med katerimi prednjačita Prešernovi nagradi v letih 1948 in 1972.

Pa še nekaj podatkov o delu obeh baletnikov. Pino Mlakar je bil od leta 1946 do upokojitve leta 1970 redni profesor na Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo v Ljubljani. Od ustanovitve leta 1948 do leta 1952 je bil ravnatelj Nižje baletne šole v Ljubljani. Od leta 1946 do 1957 je bil honorarni koreograf ljubljanske Opere. Pred vojno in po vojni je bil baletni solist, nekaj je samostojno koreografiral, večino 50 koreografij pa je pripravil skupaj z ženo Pio.

Pia Mlakar je bila v času od 1946 do upokojitve 1960 s krajšo prekinitvijo — ko sta bila z možem dve leti spet v Nemčiji — ves čas članica ljubljanske Opere in umetniški vodja ljubljanskega baleta. Tudi ona je bila seveda že pred vojno odlična baletna solistka in — večinoma skupaj s Pinom — koreografinja.

Njun najbolj znani balet je bil VRAG NA VASI na Lhotkovo glasbo, ki je doživel premiero pred 50. leti v Zürichu. Življenjsko izpoved pa predstavlja LOK na glasbo istega avtorja, ki sta ga izvajala kot plesalca sama. Skupno sta koreografirala 12 celovečernih baletov.

Izšla je »Mladika« številka 5-6

Te dni je izšla dvojna, 5. in 6. številka »Mladike«. Uvodni članek, ki ga je napisal Sergij Pahor, je posvečen upravnim volitvam in referendumu o »vprašanju štirih točk premične lestvice«. Članek analizira volilne rezultate tako na državni kot krajevni ravni in ugotavlja glede volilnega nastopa Slovenske skupnosti, da »bi zaslužil daljšo analizo in kritični pregled rezultatov, ker je stranka ponekod napredovala, drugod pa je izgubila nekaj trdne položaje. Zlasti boleča je izguba Steverjana«, ugotavlja Pahor, »ki pa ni politične narave, temveč odraz krajevnih problemov, ki so se razboleli na osebni ravni. Steverjan dokazuje, da takih problemov ne gre podcenjevati, zavlačevati in puščati, da prerastejo v take oblike, od katerih ima škodo cela stranka.«

V tej številki objavlja Mladika novelo znane prevajalca Franca Husuja. Novela je spomin na medvojni dogodek o nemškem vojaku, ki mu naši ljudje pomagajo, čeprav so v vojni izgubili sina.

V mastnem tisku objavlja revija govor, ki ga je pisatelj Alojz Rebula imel 31. maja in 2. junija letos v Kulturnem domu v Trstu na prosla-

vah ob 40-letnici obnove slovenskih šol v Italiji. Veliko zanimivih novic prinaša rubrika »Mogoče ne veste, da ...«. Ivo Jevnikar, tajnik SZSO iz Trsta, pa objavlja članek iz zgodovine slovenskega skavtizma. Tokrat piše o slovenskih skavtih v Argentini v letih 1949-1975. Članek je bogato opremljen z opombami in fotografskim gradivom.

Smo pred počitnicami in Milan posveča »Živo besedo« prostemu času. Tudi Antena je bogata s številnimi zanimivimi informacijami in podatki, ki jih popestrujejo tudi fotografski posnetki. Pavle Merku v rubriki »Imena naših krajev« tokrat piše o Drašci, ki pa jo le malokdo prepozna, ker se je tudi med Slovenci žal uveljavil naziv Razklani hrib. Bogate so tudi zadnje strani revije, ki so posvečene odlomkom iz slovenske publicistike in recenzijam knjig ter ocenam likovnih razstav.

Ta številka Mladike posveča precejšnjo pozornost košarkarski ekipi Jadran, ki je prestopila v B ligo. O tem pišejo tudi v Rasti, ki objavlja med drugim pogovor s tremi igralci.

Pred poletnim odmorom se napoveduje še izid 7. številke revije.

Bogata in zanimiva »Iniziativa Isontina«

V uredništvo smo prejeli zadnjo (84.) številko revije »Iniziativa Isontina«, ki izhaja v Gorici in jo izdaja Center za politična, gospodarska ter družbena vprašanja A. Rizzatti. Tudi to številko odlikujeta bogata vsebina in čedna oblika, kar je ena glavnih značilnosti ves čas njenega izhajanja in za kar gre priznanje predvsem glavnemu uredniku Celsu Macorju. Ta je tudi v tej številki pokazal dejavno zanimanje za dogajanje znotraj slovenske narodne manjšine. Tako se je s posebnim sestavkom spomnil treh slovenskih goriških intelektualcev, ki so zapustili ta svet v letošnjem letu. Ti so Emil Valentinčič, ki je bil do smrti naš dopisnik iz Goriške in je umrl na začetku leta v starosti 38 let. Gre nadalje za znanega in priznanega geologa Mira Corsija, ki je umrl v starosti 52 let, in končno za odvetnika Avgusta Sfiligoja, znanega slovenskega narodnjaka, protifašističnega bojovnika in politika, ki je umrl v starosti 83 let. Za vse tri pokojnike Celso Macor pravi, da so dejansko prispevali k postopnemu oblikovanju duha sožitja in miru na Goriškem. Isti urednik poleg tega obširno poroča o Sfiligojevi knjigi »Boj Slovencev proti fašizmu za narodne pravice«, ki je izšla tik pred avtorjevo smrtjo.

»Iniziativa Isontina« objavlja v zadnji številki uvodnik, ki obravnava politični položaj na Goriškem po upravnih volitvah z dne 12. maja letos. V uvodniku je rečeno, kako so te volitve pokazale, da se stanje na Goriškem prilagaja tistemu v ostali državi. Volitve so potrdile, da sta KD in KPI še vedno najmočnejši stranki v pokrajini, vendar novost — nadaljuje uvodnik — obstaja v tem, da se je pri KPI nekaj zataknilo prav v trenutku, ko se je ta stranka pripravljala na veliki skok, da bi namreč prehitela Krščansko demokracijo. Ljudsko zaupanje si je treba — zaključuje uvodnik — trajno pridobivati in si ga je treba zaslužiti. Problemi ostajajo, čeprav je njihov okvir drugačen. Zato si moramo še dalje prizadevati za skupno blaginjo.

V tej številki objavlja Claudio Rizzo sestavek o novih tehnologijah na Goriškem, Renzo Boscariol piše sociološko obarvan članek o profesionalnosti, Fulvio Manfrin članek o Tržiču, ki naj bi bil »ujetnik preteklosti«, Gino Cocianni o letalskem prometu v okviru mednarodne vloge Furlanije - Julijske krajine, Arduino Colombo pa o letalskem prometu na območju Alpe-Jadran.

Zanimiv je prispevek o italijanski Cerкви po Loretu, izpod peresa Sergia Tavana je sestavek z naslovom Julijska in furlanska kultura med Avstrijo in Italijo. Sledi vrsta člankov s socialno in zgodovinsko tematiko ter s področja likovne umetnosti. Na koncu najdemo recenzije in »revijin dnevnik«, ki podaja zanimiv in še dokaj izčrpen pregled nekaterih pomembnih dogodkov na Goriškem. Z nekaterimi trditvami se sicer ne moremo strinjati, vendar je treba kljub temu reviji priznati, da si prizadeva in se trudi, da bi širša italijanska in furlanska javnost razumela in spoznavala slovenskega soseda. Strinjamo se vsekakor z besedami, ki jih je v tej številki napisal Gino Cocianni, in sicer da je revija »Iniziativa Isontina« prva v deželi »pogumno in daljnovidno odprla pot sodelovanja in miru v tem pomembnem predelu Evrope«, kar dokazuje tudi vsebina njene 84. številke.

CHEYSSON V BEOGRADU

Član komisije Evropske skupnosti Cheysson je 28.6. končal tridnevni uradni obisk v Jugoslaviji. V Beogradu se je razgovarjal o finančnem, trgovinskem in znanstvenem sodelovanju med Jugoslavijo in Skupnostjo z ministrsko predsednico Planinčič.

Društvo »F. B. SEDEJ« in ansambel L. Hlede, pod pokroviteljstvom Kmečke Banke Gorica in Briške Gorske skupnosti, prirejata

15. festival narodnozabavne glasbe.

Festival bo 6. in 7. julija v Formentinjevem parku. Sodelovali bodo ansambli iz Slovenije, Koroške in Primorske.

V soboto se bo program pričel ob 21. uri, v nedeljo ob 17. uri pa se bo pričel finalni del Festivala.

Deloval bo dobro založen buffet s pokušnjo domačih vin.

vo, s članom predsedstva Mojsovom, z zunanjim ministrom Dizdarevičem in z ministrom za zunanjo trgovino Bojaničem.

Evropska skupnost je objavila podatek, da je Jugoslavija v zadnjih petih letih povečala svoj izvoz v države članice Evropske skupnosti za 95%, uvoz iz istih držav pa se je povečal za 20%. Kljub temu ostaja jugoslovanski trgovinski primanjkljaj po izjavi samega Cheyssona prevelik.

NOVICE**ZDA IN NACISTI**

Predsednik pravosodne komisije ameriške predstavniške zbornice Rodino je seznanil javnost z izsledki parlamentarnega nadzornega urada glede pomoči, ki so jo po vojni nudile ameriške oblasti nekaterim nacistom. Urad je potrdil že precej znane podatke, da je ameriška tajna služba ob zaostrovanju hladne vojne proti Sovjetski zvezi uporabila za obveščevalno in propagandno delo tudi mnoge nekdanje pripadnike nemških omrežij, med njimi pa je bilo tudi več vojnih zločincev. Tako so uradno ugotovili, da je bil nekaj časa v ameriški službi nekdanji načelnik Gestapa v Lyonu Klaus Barbie, kateremu so tudi pomagali, da je zbežal v Južno Ameriko.

Največja eksplozija

V ameriški zvezni državi New Mexico so pred dnevi izvedli največjo ne-jedrsko eksplozijo vseh časov. Razstrelili so 4 tisoč 880 ton eksploziva, pri tem pa se je dvignil pod nebo ogromen oblak, podoben atomski »gobi«. Eksplozija je po jakosti preseгла polovico učinka, ki ga je sprožila prva atomska bomba, odvržena nad Hirošimo. Ameriška ustanova za jedrsko obrambo je ta poskus izvedla z namenom, da preuči njene posledice na zgradbah in na raznih vojaških objektih. Poskus so izvedli v neposredni bližini kraja, kjer je 16. julija 1945 eksplodirala prva poskusna atomska bomba.

KORZIŠKI SEPARATISTI

Korziška narodnoosvobodilna fronta je sporočila, da bo za nedoločen čas prenehala z oboroženimi akcijami in atentati, hkrati pa je zagrozila, da se bo ta dejavnost obnovila, če Francija ne bo izvedla nekaj zahtevanih dejanj na otoku, ki se že nekaj časa poteguje za večjo avtonomijo.

Sklep korziške gverile so časnikarjem javili štirje zamaskirani pripadniki Fronte med tiskovno konferenco, tajno sklicano v neki podzemski garaži v Marseju. Prav med konferenco je na raznih krajih Korzike eksplodiralo 41 nabojev, ki pa niso povzročili veliko škode in so izzveneli kot znak za premirje in hkrati kot opozorilo.

—□—

Na rimskem mednarodnem letališču Fiumicino je v ponedeljek, 1. julija zvečer, eksplodiral peklenski stroj, pri čemer je bilo več ljudi ranjenih. Vse kaže, da je peklenski stroj bil v kovčku, ki bi ga morali vkrcati na letalo, namenjeno ali v Španijo ali v Indijo. Če bi se peklenski stroj razpočil v letalu, bi gotovo prišlo do katastrofe. V teku je preiskava, da bi ugotovili, kdo je postavil peklenski stroj, in komu je bil namenjen.

—□—

V torek, 2. julija, je novoizvoljeni predsednik republike Cossiga v zgodnjih jutranjih urah obiskal Vatikan in prisostvoval maši, ki jo je daroval papež Janez Pavel II. Obisk je bil zasebne narave. Po maši je papež povabil novega italijanskega državnega poglavarja na pogovor in skupni zajtrk. Še isti dan se je Cossiga zasebno srečal s predsednikom vlade Craxijem.

ZGODOVINA ČEVJARSTVA V MIRNU**ANTON VUK**

V našem podlistku objavljamo v nadaljevanjih zgodovino čevljarstva v Mirnu pri Gorici; napisal jo je znani primorski javni delavec Anton Vuk (1883-1967), ki je zavzemal važne položaje tudi v gospodarskem življenju te vasi. Pričujoči spis je v tej obliki nastal leta 1957 in opisuje razvoj čevljarstva in kasneje industrije v vasi od prejšnjega stoletja do konca petdesetih let našega stoletja. Za objavo smo ga nekoliko priredili, na koncu pa bomo dodali še nekaj podatkov od leta 1957 do danes. (Ured.)

Miren pri Gorici je vas, ki leži na skrajnem zapadu Vipavske doline tik pod kraškimi pogorjem na meji med Jugoslavijo in Italijo. Na vseh straneh naselja leže obdelovalna polja, vmes se vije reka Vipava in v krivuljastih lokih teče do bližnjega izliva v Sočo. Vas je združena v kraj z naseľjema Orehovlje in Vrtoče ter šteje danes nad 1500 prebivalcev (spis je nastal leta 1957, op. ured.).

Še v prvih letih prejšnjega stoletja se je mirensko prebivalstvo pečalo skoraj izključno s kmetijstvom. Kmetijska gospodarstva, ki so zadostovala za preživljanje takratnega prebivalstva, so se zaradi demografskega prirastka cepila na številne

dediče, ki se niso mogli več preživljati z obdelovanjem manjših površin zemlje.

Malo število vaških čevljarjev, ki so se prvotno pečali samo z izdelovanjem in popravljanjem obutve za potrebe vasi ter bližnje okolice, je tvorilo pobudo za razvoj čevljarstva v vasi, ki se je že v prvi polovici prejšnjega stoletja razvijala ter v drugi polovici v vasi posplošila. Nastale so manjše in srednje delavnice s par družinskimi člani do 10 pomočnikov. Mojstri s pomočniki — Sandrin, Pahor, Urdih, Pavlin, Šinigoj, Marušič in Vuk — so si sami primitivno strojili nadplatan usnje, medtem ko so podplatan usnje kupovali pri vzporedno z razvojem čevljarstva nastalimi, v začetku malimi usnjarnami, in sicer: usnjarna Jakil v takrat z Mirnom združeni vasi Rupa, Faganeli, Hausner, Lokar, Drufovka, Sandrin in Scalettari, vsi v Mirnu. Ti so seveda svoje grobe usnjarske izdelke že razpečevali po bližnjih tržiščih ter v Istri in Dalmaciji. Manjša usnjarna, katere so se mirenski čevljarji tudi posluževali, je obstajala v naselju Škrlje pri Sovodnjah. Lastnik je bil grof Tosi.

Za strojenje so takrat usnjari uporabljali poleg apna in mazil samo čreslo iz hrastovega in smrečjega lubja, manj pa iz šiške hrastovega želoda. V ozke pasove zrezano lubje in šiške je v stopi drobil mlinar

Tribušon v Mirnu pri Šelu. Lubje je dobavljal prvenstveno nabiralec Šinigoj, posestnik v Dornberku. Strojenje je bilo dolgotrajno, kože so ležale v čreslu mesece dolgo.

—○—

Mirenski čevljarji so imeli v teh in poznejših časih svoje običaje: dan ponedeljka so praznovali nekateri celodnevno, drugi samo popoldne. To praznovanje se je imenovalo »šoštarski ponedeljek«. V nadomestilo tako izgubljenih ur so čevljarji zadnje dni v tednu potegnili tja do polnoči, nekateri celo na nedeljski predpoldan.

V delavnicah so si med delom, posebno v večernih urah, ko je bila navzoča tudi mojstrova družina, pripovedovali pravljice, po večini o strahovih. V delavnicah so čevljarji med delom tudi prepevali in se med seboj šalljivo potegovali.

Mojstri so delavce plačevali na dan sote. Plače so delavci prejeli po učinku, toliko za izdelani par. Dasi je delavec zvišal zaslužek določenega tedna, je k izdelanim parom dodal sporazumno z mojstrom še eden ali dva para takoimenovanega »markota«, ki jih je izdelal naslednji teden.

Za Martinovo, 11. novembra, so mojstri zvečer pogostili svoje pomočnike z ajdovo polento ali makaroni z mesnim golažem in pijačo.

Učna doba učencev je trajala štiri leta. Pogodbo sta napravila učenčev oče in mojster, ki je učenca sprejel. Učenci so s pogodbo postali družinski člani mojstra, zraven učenja obrti so morali pestovati otroke, delati na polju, pomagati pri gospodinj-

Iz naše preteklosti

Dvojna mera.

Mi primorski Slovani, vključeni v meje italijanske države, tvorimo brezdvomno svojo posebno enoto. Vse: naš jezik, naša zgodovina, naša kultura, priča in govori, da smo samosvoja skupina ljudi, ki se bistveno ločimo od svojih italijanskih sodržavljanov, da smo veja onih treh jugoslovanskih narodov, ki so se tam onkraj meje združili v močno državo. Mi se odkrito, brez hinavščine in brez pridržkov priznavamo za italijanske državljane, zahtevamo pa z vso odločnostjo, da nam država prizna našo samobitnost. Pri tej naši zahtevi naletimo pa večkrat na nerazumevanje, očitke in odpor. Italijansko časopisje, zlasti fašistovsko, in mnogi italijanski politiki so si napram našim zahtevam osvojili zelo komodno stališče. Pravijo namreč kratkomočno: Italija je enonarodna, enojezična država, zato ona v svojih mejah ne more priznati nobenega

POJASNILO

V zadnji številki našega lista smo med drugim objavili daljši sestavek mladega sodelavca »Fe« z naslovom »Pevma, Oslavje in Štmaver skozi stoletja«. Na koncu članka je pomotoma izostala pripomba, da je avtor pri pisanju sestavka bogato črpal iz študije časnikarja in publicista Marka Waltritscha iz Gorice. Mlademu sodelavcu z Goriškega in zlasti prijatelju Waltritschu se opravičujemo za napako. (Ured.)

drugega naroda in mu seveda tudi ne more dati nobenih pravic. In na ugovor, da je ta trditev nesmiselna, ker se ne da z besedo zbrisati dejstva, da živi toliko in toliko stotisočev Jugoslovancev v mejah italijanske države, se pesem ponovi, mogoče v nekoliko spremenjeni melodiji: Italija ni bivša Avstro-Ogrska, kjer je tvorilo toliko in toliko narodov veliko, mnogojezično državo, temveč Italija je država, v kateri prebiva samo en narod — italijanski in konec.

Kakor smo že rekli je to stališče zelo udobno in prijetno, toda nevzdržno in krivično.

Že v začetku smo poudarjali, da tvorimo mi primorski Slovani posebno samobitno enoto, katere ne more nihče prezeti in utajiti, razum če stori to iz zaslepljenosti ali zlobe. Oba ta dva načina pa nista vredna poštenega človeka, še manj pa visoko-razvitega, kulturnega naroda. Res je sicer, da je ob priključitvi naših pokrajin k Italiji marsikoga varalo nepoznanje. Mnogi so bili vsled samoljubnega občudovanja lastne veličine in popolnega nerazumevanja sosedov globoko uverjeni, da so Jugoslovani barbari brez vsake izobrazbe in omike, sposobni kvečjem za boj in divje klanje. Po dosedanjih večletnih izkustvih so se pa lahko prepričali vsi dobromisleči, zlasti še oni, ki nosijo odgovornost, da je bilo to mnenje zmotno. Vsak sodržavljan italijanske narodnosti, ki je prišel z nami v ožji stik, se je lahko prepričal, — če ni imel zlobnih namenov se-

veda, — da smo naobražen, značajan narod s svojim lastnim kulturnim življenjem in samosvojo duševnostjo. Kdor je le enkrat z odprtim očesom prehodil našo zemljo, se je moral uveriti, da živi na njej narod enakovreden drugim kulturnim narodom. Če je pa enakovrednost neizpodbitna, potem je neodložljiva in nujna tudi enakoveljavnost, enakopravnost. Vsako besedičenje o enonarodni italijanski državi je zato nevredno prosvitljene in svobodoljubne Italije. Zadnji čas je, da se ta smešna kritika pokoplje zlasti pri merodajnih krogih. Priznajte vendar mirno in določite brez ovinkov: V meje italijanske države smo vključili toliko in toliko stotisočev drugorodcev. Spoznali smo, da so nam duševno povsem dorasli. Zato jih spoštujemo in cenimo, kakor želimo, da tudi oni nas. Kot enakovrednim sodržavljanom jim dajemo vse pravice, ki gredo nam in terjamo od njih vse dolžnosti, ki jih nosimo mi! Nočemo imeti državljane dveh vrst! Država ni sama sebi namen, temveč ona mora skrbeti za dobrobit, celokupnega svojega prebivalstva.

Goriška straža, 20. maja 1925

—o—

V petek, 5. julija, bosta na obisku v Trstu glavni tajnik Organizacije Združenih narodov Perez de Cuellar in zunanji minister Andreotti. Udeležila se bosta slovesne otvoritve konference o znanstvenem sodelovanju Jug-Jug in Sever-Jug, ki bo v prostorih miramarskega centra za teoretsko fiziko.

skih poslih. Ko so pretekla štiri leta učne dobe, je moral vajenec »postrajati«, se pravi nadomestiti morebitne odsotnosti zaradi boleznih ali katerihkoli drugih razlogov.

Na dan, ko je vajenec končno postal pomočnik, so mu ostali delavci istega mojstra nastavili na sedečemu čevljarjem stolu čevljarstvo rezalno desko navpično od sedla in mu tako izmerili v štirih letih nastalo upognjenost hrbta ali kakor so imenovali, »izmerili gobo«. Nato so se zedinili za manjše ali večje plačilo »gobota«, t.j. južino, ki je bila običajna pri sprejemu vajenca med pomočnike.

Mirenski čevljarji so prvotno izdelovali skoraj izključno trpežno obuvalo za kmečko in delavsko uporabo. Prvotni izdelki so bili grobo šivani čevlji »na kveder« oziroma tudi »na ostavo« imenovano izdelovanje. To obuvalo so imenovali »škarponi«. Kasneje se je izdelava razširila na takozvane »hrovatine«, t.j. nizke trpežne delovne čevlje brez podloge, zbivane z lesenimi klinici. V zadnjih dveh desetletjih preteklega stoletja so čevljarji že izdelovali tudi visoke prazniške moške čevlje, imenovane »ungareži«, čevlje na elastiko, imenovane »gete«, nizke ženske čevlje, imenovane »lončefi« in visoke ženske čevlje, imenovane »čižmi«. Vse to zbivano z lesenimi klinici.

Prvo pobudo za izdelovanje boljših, taktokrat običajnih meščanskih čevljev, je doprinesel domači čevljar Tone Blažič, ki se je okrog leta 1895 preselil na Reko in tam odprl prodajalno čevljarstvo. V Mirnu je po preselitvi odprl delavnico, ki je po njegovih izkušnjah v stiku z odjemalci izdeloval

vala boljše prazniško obuvalo. Obratovodja te delavnice je bil Vinko Krpan. Obširnejše čevljarstvo obrate sta imela v tej dobi Jožef Sandrin pod lastnim obratovodstvom in Franc Sandrin pod obratovodstvom Mihaela Saksida.

Svoje izdelke so mirenski čevljarji prodajali na stojnicah po domači deželi ob tržnih dnevih, posebno v Sežani. Ob takratnih tedenskih tržnih dnevih v Gorici so Mirenci prodajali svoje izdelke na trgu svetega Antona. Zaradi tega je okoliško prebivalstvo imenovalo ta trg »šoštarski plac«. Deloma so Mirenci zalagali z izdelki trgovce po Istri in Dalmaciji. Mojstri niso bili niti najmanj združeni, vsak je delal na svojo pest, ponujal izdelke po konkurenčni ceni, da je spodrinil soseda na trgu. Mojster, ki ni imel stalnega odjemalca ali ga je zaradi konkurence izgubil, je pripravil par zabojev čevljev, to blago je v Trstu naložil na parnik in z njim potoval ob istrski in dalmatinski obali ter ga ponujal trgovcem v pristaniščih, kjer se je parnik mudil. To celo do Boke Kotarske, dokler ga ni prodal za vsako ceno, če ne prej, pa nazaj grede.

Posledica te konkurence je bila po eni strani nujno poslabšanje izdelka, po drugi strani skromen zaslužek, ki ni zadostoval niti za shajanje mojstrov, toliko manj, da bi z njim mojstri primerno plačali pomočnike. V revščini so živeli mojstri in delavci, zaslužek čevljarja je znašal veliko manj kot težaka, mojstri so pešali in se zadolževali pri dobaviteljih usnja in v domačih trgovinah za hišne potrebščine. Marsikateri je na ta način prišel ob hišico in njivico.

Čevljarstvo so bile skrajno nehigienske, delavski urnik je bil skrajno nesocialen. V malih neprezračeni delavnicah je delalo do 10 ljudi, tam so mladotni učenci morali podirati stare čevlje, ki so jih mojstri kupovali od nabiralcev, da so pri izdelavi novih čevljev uporabljali, kar se je uporabljati dalo, da so prihranili na usnju. Pri podiranju teh starih čevljev se je kadilo in zrak v delavnicah je bil prenapolnjen prahu, ki je vseboval vsakovrstne bakterije.

Odpadki usnja, odpadki podiranih starih čevljev, ogorki cigaret in cigar, prežvečeni ostanki tobaka so ležali v delavnicah od ponedeljka do sobote. Duh v prostorih je bil temu primeren. V takih delavnicah so mirenski čevljarji delali poleti od zore do mraka, se pravi petnajst ur dnevno brez presledka, pozimi pa od sedme jutraj do desete zvečer ob petrolejki. Na dan sobote so morali mladi vajenci snažiti delavnice tja čez polnoč, brskati po smeteh ter zbirati iz njih še dobro blago, koščke usnja, žeblje in drugo ter tako požirati prah celotedenske nesnage.

Čevljarji so se hranili zelo skromno: vodena kava zjutraj, mineštra opoldan, polenta z radičem ali redko omako zvečer, kos kruha za južino. Posledice teh nezdravih razmer je bila tuberkuloza, ki je kosila med mladimi in starimi. Ko so leta 1905 ustanovili domačo »pomožno bolniško blagajno«, je pok. dr. Anton Breclj, zdravnik blagajne, skoraj pri vsakem bolniku čevljarju označil bolezen TBC.

(Dalje)